

Estetyczne warunki sprzyjające powstaniu atrakcyjnej wizualnie prezentacji

Raport

Autor:

Artur Rychlicki

Raport podsumowuje prace projektu pod tytułem Trening interakcji społecznych w czasach „stories”, realizowanego ze środków europejskich w ramach projektu grantowego Międzynarodowa współpraca się opłaca (Grupa Profesja).

Spis treści

Propozycje kompozycji obrazu.....	4
Elementy scenograficzne	5
Oświetlenie.....	6
Ustawienie aparatu i ewentualny dobór optyki.....	6

Propozycje kompozycji obrazu

Jeżeli zdefiniujemy kompozycję obrazu najprościej, to będzie nią układ form na płaszczyźnie obrazu (filmu), tworzący zamkniętą czy spójną całość. Na rodzące się pytanie o jakąś zasadę tego układu, odpowiedź zazwyczaj jest następująca: chodzi o układ form wzajemnie zrównoważonych.

Każdy rozumie, co oznacza „układ form”; każdy przecież obdarzony jest jakimś poczuciem ładu, które pozwala mu na „estetyczne” ułożenie np. szafek w kuchni, zdjęć na ścianie w pokoju albo przedmiotów na stole. W wypadku tzw. płaszczyzny obrazu nie chodzi jednak o zwykły porządek w naszej popularnej codzienności. Chodzi o ułożenie form na płaszczyźnie ze znajomością zasad (praw) widzenia abstrakcyjnego, które rządzą w tej płaszczyźnie.

Dla dobrej, harmonijnej, kompozycji pojęcie równowagi jest najważniejsze. Equilibrium (po łacinie „równowaga”) jest nieomal równoznaczne z pojęciem dobrej kompozycji. W procesie wartościowania, któremu podlega każde dzieło, istnienie lub nieistnienie równowagi w obrazie jest takim samym kryterium oceny, jak poruszane dalej kryteria celowo i ciekawie dobranych kolorów, dobrze dobranej scenografii czy inaczej interesująco rozwiązanej przestrzeni.

Tworzone przez nas obrazy posiadają na ogół formę kwadratu lub prostokąta – poziomego bądź pionowego. W wypadku interesującej nas tematyki ograniczymy się oczywiście do kadru prostokątnego, poziomego. Patrząc na niektóre z układów kompozycyjnych, możemy odnieść wrażenie, że mają tendencję do „przechylania się” na bok. Przyczyną nie musi być przekrzywiona linia horyzontu – tę usterkę zawsze można wyprostować podczas obróbki cyfrowej. Powodem tej przypadłości jest nieodpowiednie rozmieszczenie w kadrze obiektów o różnej wielkości, kształcie, tonalności lub barwie.

W wielu przypadkach niezawodowego przygotowywania materiału, wady kompozycyjne, niestety, świadczą o braku dbałości autora o estetyczne ułożenie elementów obrazu. Planując rozmieszczenie obiektów w kadrze, musimy uwzględnić ich wielkość oraz „ciężar”. Nie mamy tu na myśli wartości fizycznej, lecz czysto subiektywne „wrażenie”, jakie odnosimy, obserwując filmowane obiekty. Zasady, które chcielibyśmy zawrzeć w kursie, byłyby oczywiście bardzo podstawowe. Tak więc, nie wnikając w zasady rządzące naszym widzeniem otaczającej rzeczywistości, trzeba będzie przedstawić wspomnianą wyżej, bardzo podstawową zasadę równowagi obrazowania plastycznego – „equilibrium”. Innymi słowy, elementy „cięższe” umieszczamy bliżej centrum kadru, natomiast „lżejsze” bliżej jego krawędzi. Obiekty o ciemnych barwach wydają się być masywniejsze od jasnych.

Elementy scenograficzne

Wspomniane wyżej zagadnienia, dotyczące tonalności obiektów w kadrze (i jej związkach z naszym ich subiektywnym odbiorem), równowagi czy innych zasad kompozycyjnych, doprowadzają nas do kolejnego etapu kształcenia, którym będzie praktyczne zastosowanie uprzednio poznanych reguł.

Mamy na myśli tu choćby odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni, w której będzie realizowana prezentacja. Dbałość o odpowiedni dobór przedmiotów, ich kolorystykę, wielkość i kształt mają dla sensowności przedsięwzięcia znaczenie fundamentalne. Innymi słowy, odpowiednia scenografia nagrywanego materiału jest pierwszym etapem odbioru prezentacji przez adresata. Nad treścią zastanawia się on zazwyczaj później.

Rozplanowanie przestrzeni jest oczywiście bardzo istotne, ale nie podstawowe. Jako podstawową należy brać pod uwagę tonalność tła i w związku z tym nastrój całego planu. Tylko na chwilę wchodząc w szczegóły, jako przykład można podać, że nie polecalibyśmy np. mrocznych czy ciężkich ciemnych tonacji tła i ewentualnie powiązanego z nim bardzo plastycznego i malarskiego – wbrew pozorom bardzo łatwego w warunkach amatorskich do wykonania – oświetlenia o głębokich cieniach. Byłoby to bowiem zbyt mroczne, zbyt ciężkie.

Przechodząc dalej, już dobierając przedmioty, należy trzeba wspomnieć, że elementy kompozycji o ostro zarysowanych krawędziach i kontrastowe sprawiają wrażenie „cięższych” niż te nieostre (rozmyte w wyniku działania zasady głębi ostrości) lub o niskim kontraście. Na „wagę” obiektów wpływa również wzajemne zróżnicowanie podobnych przedmiotów znajdujących się na planie. I znowu dla przykładu: książka, sfilmowana pośród mniej więcej tej samej wielkości innych książek, będzie miała z pewnością mniejszy „ciężar” niż umieszczone na jej miejscu plastikowe pudełko z różnokolorowymi długopisami. Podobnych przykładów można oczywiście przytaczać wiele. Zrównoważenie planu pod względem wielkości i „wagi” nie musi dotyczyć konkretnego planu. Duży przedmiot na pierwszym planie możemy zrównoważyć, umieszczając podobny pod względem wielkości obiekt w oddaleniu - zgodnie z zasadami perspektywy będzie on mniejszy.

Komponując kadr, musimy posługiwać się przede wszystkim intuicją i subiektywnym wyczuciem ciężaru poszczególnych elementów. Jeżeli nie jesteśmy do końca pewni ostatecznego efektu, być może

warto skadrować obraz nieco szerzej, pozostawiając wokół trochę wolnego miejsca. Później, na etapie obróbki komputerowej, będzie można precyzyjniej przyciąć prezentację.

Oświetlenie

Mając na uwadze bardzo szeroki zakres prezentowanych propozycji, a jednocześnie świadomość, że program jest skierowany do odbiorcy, którego celem jest poprawne zaprezentowanie się poprzez współczesne mass media, czyli odbiorcy będącego w materii filmowej czy fotograficznej amatorem, tematy związane z techniką oświetlenia zostaną z konieczności sprowadzone do możliwości modyfikacji oświetlenia zastanego, dostępnego w codziennym życiu.

Oczywiście, nie powinno nikogo dziwić, że uznajemy uwzględnienie choćby bardzo podstawowych informacji o oświetleniu w naszym programie edukacyjnym za niezbędne. Wydaje się truizmem, zakrawającym na banał, przypomnienie, że oświetlenie w bardzo istotny sposób wpływa na nastrój i temat prezentowanych filmów czy zdjęć.

W interesującym nas zakresie, oświetlenie oczywiście przenikać będzie kwestie poruszone już wyżej. Pisząc o zrównoważeniu obrazu, wspominaliśmy o „wadze” poszczególnych przedmiotów w zaaranżowanej przestrzeni, ich wielkości, kształcie czy tonalności. Ogromną rolę, którą zainteresowany powinien się zainteresować, odgrywają: moc, kierunek oraz stopień rozproszenia światła. To właśnie te elementy zasadniczo wpływają na takie czy inne podkreślenie przedmiotów w zaaranżowanej scenografii. W swoim programie zalecalibyśmy unikanie ostrego, czyli nierozproszonego, oświetlenia. Ten rodzaj światła będzie bowiem powodował wrażenie niepokoju, nerwowości, czy nawet pewnej agresywności prezentowanego tematu poprzez zgeometryzowanie przestrzeni, zwiększenie kontrastu filmowanej sceny. Również umiejscowienie światła poniżej oczu filmowanej osoby spowoduje wrażenie nienaturalności prezentowanej sceny.

Ustawienie aparatu i ewentualny dobór optyki

W dotychczasowych naszych doświadczeniach edukacyjnych, dotyczących zagadnień związanych z fotografią czy filmem, zauważyliśmy, że - z powodu czy to niechlujności w obserwacji świata, czy niezainteresowania jego estetyzacją - amatorzy fotografowie czy filmowcy rzadko zwracają uwagę zarówno na ustawienie aparatu względem osoby fotografowanej czy filmowanej, jak na dobór odpowiedniej dla zamierzonego efektu optyki. W efekcie, próby filmowe czy fotograficzne obarczone są dużą ilością przypadkowych błędów kompozycyjnych i błędów perspektywy.

Ustawienie aparatu w lekkiej ptasiej perspektywie w stosunku do filmowanej osoby zazwyczaj prowadzi do odwzorowania jej twarzy w sposób klasyczny. Dół twarzy nie będzie przerysowany, kształt

nosa będzie atrakcyjniejszy, zaś dolna szczęka nie będzie dominowała w filmowanym obrazie. Widz będzie miał też wrażenie, że ogląda w prezentowanym materiale partnera, a nie dominującą jednostkę, patrzącą na niego z góry.

Dobór zaś odpowiedniej optyki będzie miał zasadniczy wpływ na odwzorowanie geometrii planu filmowego czy fotograficznego. Proponowane węższe ogniskowe spowodują stosunkowo łatwe kadrowanie, gdyż wąski kąt widzenia zagwarantuje zainteresowanemu mniejszą ilość szczegółów pojawiającą się w polu widzenia obiektywu. Ważną zaletą też będzie zdecydowanie spokojniejsza atmosfera zdjęcia. Geometryczne skrócenie planów spowoduje, że twarz osoby nagrywanej nie będzie w żaden sposób przerysowana, zaś możliwość osiągnięcia mniejszej głębi ostrości pozwoli na odpowiednie, może i mniej rygorystyczne, rozplanowanie planu zdjęciowego i przez to łatwiejszą do realizacji scenografię.